

**КУНЯДЖИИТЕ ОТ С. АЛИНО И ПОДОБНИТЕ ИМ ОБРЕДНИ ГРУПИ
ОТ ОКОЛНИТЕ САМОКОВСКИ СЕЛА
Част I. ОБРЕДНАТА ГРУПА ОТ АЛИНО**

Росен Р. Малчев

Асоциация за антропология, етнология и фолклористика „Онгъл”

Андрей Бобев

Кирило-Методиевски научен център – БАН

Изследването има за цел да анализира от етнологка и медиевистична гледна точка коледните и новогодишни традиционни шествия на мъжки младежки обредни групи от селища на територията на днешната Самоковска община. В първата част вниманието е съсредоточено върху „куняджиите” от с. Алино. Плановите на авторите предвиждат описанието и анализирането на „гяците” от Искровеце – Говедарци, Мала църква, Маджаре и Бели Искър, както и от някои други съседни тям села.

Всички автентични фолклорни материали са записани по време на теренни етнологки и палеографски проучвания на Асоциация за антропология, етнология и фолклористика „Онгъл” и предходни нейни организационни форми в периода 1989-2007 г.

Настоящият текст е разделен на три части: **1.** Куняджийското шествие – описание чрез дешифраци на фолклорни записи и авторски текст; **2.** Алинската църква „Св. Никола” – летописни и фолклорни сведения; **3.** Църковният еквивалент на куняджийската песен – анализ.

Първите две са написани от Росен Р. Малчев, а третата – от Андрей Бобев.

I. Куняджийското шествие

Фолклорните сведения за шествието на куняджиите са записани в периода 1989-1993 г. по време на теренна работа с въпросника за документиране на зимния календарно-обреден цикъл. Първите от тях са открити във връзка със стремежа на фолклористите да определят типа на местното коледуване и ролята му в живота на селищния социум. Проблемът за куняджиите обаче не заема самостоятелно място в процеса на събирането на местната фолклорна обредност. Той спира вниманието на изследователите почти десет години след края на теренната дейност. В онзи начален момент на неговото откриване куняджийското шествие се проучва в контекста на разбирането, че то едновременно „дублира” и „опонира” на коледарското в нощта на Бъдни вечер срещу Коледа.

Подателите на информацията за куняджиите в по-голямата си част са мъже, някогашни участници в осъществяването на обреда. Особено внимание заслужава Славе Милев Попов (р. 1915 г.) – водач и основен певец на една от последните куняджийски групи в Алино и Рангел Стаменков Шуманов (р. 1925 г.) – куняджия, а в годините на записа и клисар на селската църква.

Записите на разговорите със Славе Попов са съхранени на аудиокасета и са обработени под формата на дешифрама. Останалите са записани на ръка.

1. Коледари и куняджии

Росен Малчев: Коледарите, като ходеха, свиреше ли някой с тях?

Славе Попов: Не, само пееме. Пейт – ените пейт, другите отпеват.

Р.М.: И при куняджиите няма?

С.П.: Нема, нема.

Р.М.: И в колко часа тръгват?

С.П.: Тръгват, кат’ се навечерят. Грмне бомба. Турат една бомба, грмне и каа: „Айде!” – каза. „Кунята” трябва да не те заварва на вечеря.” Вънка на площада. Подготвят, „Кунята” – гръмне бомба и трева до т’ва време сичко да се е навечерало.

Р.М.: А „Кунята” откъде тръгва?

С.П.: Еми, примерно од нас почват. Грмне – тргва. Масите треба да са сичко събрани, чисто по нея... да не те заварват на софрата.

Р.М.: Към колко часа вечер става това нещо?

С.П.: Ка се стъмни така, рано, рано, рано. Зимно време – шес часо...

Р.М.: А коледарите?

С.П.: Коледарите и те по същото време. Те не чекат бомбата. Даже неко път заварат неко на вечера. Те поначало одат по „Кунята” със цел, понеже... На „Кунята” не затварат, на коледарите затварат. Некой не отвори, нали, легнали са си, а те извикат:

Коледо-о-о!

Заспал ли си, Коледо?

Събуди се, Коледо!

Р.М.: А като тръгват, куняджиите през попа минават ли да благослови иконата?

С.П.: Па иде при попо, та им даде иконата. У черквата: „Дай ни иконата!” – и той, и той им я даде.

Р.М.: А кога става това, към колко часа?

С.П.: Па преди Бъдни вечер, още светло, още светло. Земат дреите, иконата земат и се съберат там, на зборното место и тргват. Площадо там.

Константин Рангочев: От кмета разрешение искат ли?

С.П.: От кмета? Не.

Р.М.: Кога връщат иконата? Те ходят по ношите...

С.П.: Сутрин я отнесат. Занесе я сутрин. Сутринта однесе на първия ден на Коледа.

Р.М.: През ношта като се приберат, къде я пазят?

С.П.: Цела нош се не прибират, ода цела нош.

Р.М.: А как бяха облечени?

С.П.: А у калпаци такива. Карнабатски капи такива, кожени. Само на тоа случай ги слагат. Нови ги чуват. Турат калпаци. Отпред турат перо, нек’ви така – като гвардеец. Перо. Облеклото – бричове. Те така си – селски дрехи, панталонье, бричове, палто – нови. Гайтанлии такива старовремски. Тогава нови дрехи.

Р.М.: Ако ти си в „Кунята” и влизате в къщата на мома, дето я харесваш, нещо по-особено правиш ли там?

С.П.: Нема нищо. То се срамува, бе. Песните колективно си се пеат. Поравно за всички.

Р.М.: От коя къща почва „Кунята”? От най-богатата, от най-близката...

С.П.: Това е без различие. Наред почва, наред. Там ка се сабера на площадо и – тргвай насам, наред, наред, айде и другата махала – до сутринта. Па съберат месо, па накупа вино, ориз. Като направат ена тепция-две ориз със месо, купа вино, накркаа се убаво и се наяда. Поспа малко до обед, па като стана на оро – оро, оро – до вечерта. Цел ден оро играя.

К.Р.: Кога свършват „Кунята”?

С.П.: Камбаната щом бие, нищо не оди вече. Абе, съмне се така вече и сврши. Коледарите приключват и те.

На коледарите лешници дава момата. Като испеят, ка си тргват. Чорбаджията, той дари, примерно, пари им даде, чорбаджикята месото слага, момата па лешници, орехи, ако има. Дават и колачета на коледарите. И за куняджиите стават. Същите са.¹

2. Куняджии

Росен Малчев: Добре де, каква е разликата между куняджия и коледар?

Славе Попов: Куняджии одат от каша на каша. Вземали една икона е такваа.

Ристос ражда и саславите,

Ристос небесящите!

Ристос на земли возносителся,

пойте, Господе,
вися земя и веселия!
Въспойте людие,
яко прославися!

Те толкоз пее „Кунята” и излизат. Даруват ги – месо, колачета, пари им дадат. Кой има – черпи ракия и вино. Ха-ха-ха!

„Кунята” тргваше рано и цела нош оди, цело село обходи. А коледарите – от къща на къща, дека има моми, дека са по-богати хората, по-добри – да ги дочекат. Коледарите изодат малко, малко къщи.

Р.М.: Те и едните са ергени, и другите. Как се избират кои да ходят коледари, а кои куняджии.

С.П.: Ергени, да, сичките ергени. Ени искат коледари, ени искат „Куня”. По-старите ойдат куняджии, а по-младите коледари. Те това е песента. И един „дисаджар”: „Мау-у!”. Изнеса месо дадат. Дада им пари и блославя така... Така и коладаръете блославят:

Сребро се ляло-ковало,
ти си се носил-поносил
като сокол у висен,
като риба узглубен!
Речете мои другари: „Амин!”

И они: „Амин, амин!”. Това е благословията.

Р.М.: Кой благославя?

С.П.: Това е, тоест „четнико”, шо най знае. Шо води коледарите и „Кунята”.

Р.М.: А къде я казват тая благословия?

С.П.: Там, в стаята – къде пеят. Кад’ завършат песента, после. Ка ги даруват там – месо, колачета, пари им дада и... т’ва благославя.

Р.М.: Кога тръгват куняджиите из селото?

С.П.: „Кунята” тргне веднага, цело село да прооди. „Кунята” не се затваряше врата на тех, докато на коледарите мое – много групи, а „Кунята” носи иконата...

Р.М.: „Кунята” на колко групи ходеше в селото?

С.П.: На две групи – една икона, ама на две групи.

Константин Рангочев: Коя икона носеха?

С.П.: Епа на Богородица. Само нея.

Две групи одат, па се бият цела нош. Куняджиите се бия, куняджиите...

Р.М.: Значи има две групи и две икони.

С.П.: Със две, да. Сека си носи икона – тия от таа маала, тия от таа махала, па се збия...

Р.М.: Тази икона има ли я още в черквата?

С.П.: Не знам. Ега да ги пообраа...

Р.М.: А коледарите колко групи бяха?

С.П.: Коледари мое си пет-шес, колко иска, колко се съберат.

К.Р.: Те само из махалата ли ходеха или из цялото село?

С.П.: Целото село.

Р.М.: Като мине една група коледари в една къща, може ли след тях да мине и друга група в същата къща?

С.П.: Може, може. Посреща и таа, но „Кунята” – като мине на едно место, не повтаря другата „Куня” да отиде. Те се разберат. И си разделят: едната махала – тия, едната – тия. „Кунята” един път минава.

К.Р.: И защо се бият като се срещнат?

С.П.: Шо се напият. Напия се, па се збият. Та са се били, били, та с’си расцепили главите. „Защо си у таа маала?”

Р.М.: Освен иконата куняджиите друго носеха ли?

С.П.: „Дисаджар” носи месото и лебо, си съберат.

Р.М.: Колко човека носеха иконата?

С.П.: Един човек.

Р.М.: А на него как му викаха?

С.П.: Епа „старши на „Кунята“. „Дисаджара“ най-отзаде седи на „Кунята“, а оня най-напреде. Най-напред и благославя.

Р.М.: А иконата как се носи?

С.П.: Па те така – една крпа, завило одгоре. Крпа одгоре и всеки я целуне. Поднася я тека, прекрсти се, целуне. По пътя – крпата връз нея така. Одгоре и да се види „кунята“ (иконата – бел. зап.), като я целуват, крпата да не целуват.

Р.М.: И като стигне „Кунята“ в къщата?

С.П.: Онези като изпеят – тогава. Като изпеят песента: „Ристос ражда и саславите, Ристос небесящите...“ и се прекрстат-целуват „кунята“, даде чорбаджията пари и той („четникът“ – бел. зап.) после благославя: „Ристос...“, тва-а: „Сребро се ляло-ковало, и ти си се носил-поносил...“ Като свършат песента и чорбаджията ги почерпи по чаша ракия, насипят си по чашки и той благославя, преди земат да пият и тоя, който носи иконата:

Ой чашко, чашко дълбочка,
къде беше точка?
По пътища скиташ и за мене питаш.
Бог доброто –
чашата до дното!

Трак! Пийнат. „Амин!“ Довиждане!

Кой колко обича. И оставя чашчицата и излиза.

К.Р.: Колко човека ходеха в една „Куня“?

С.П.: Най-малко дестина човека. По-малко не ходеха – десет човека.

Р.М.: А „дисаджарът“ какво прави през това време?

С.П.: Той не пее, той не пее. Той само си носи това... месото. Пари, месо и колачета го казваме ние – хлеп.

Р.М.: Ако се случи на куняджиите да не им отворят в някоя къща?

С.П.: Нема таква нещo. На коледари може.

К.Р.: Ако има починал в къщата?

С.П.: Ако има умрел, не влизат. Не се влиза до година, не се пее.

Р.М.: Ако има родилка до четирсет дена?

С.П.: Нема значение това. Даже че й изпеят на нея, като влезе, песента за бебето.

А и така са блославя:

Каде станя станюваме,
каде Бога богуваме,
пойдоме у нашио домакина-господина.
Он се зарадува-порадува
и ни голем дар дарува:
препрат месаль,
на месальо превит колак,
на колако ведро вино,
наречено, на нас обречено.
Айде наздраве, наздраве!
Айде наздраве, дружина!

Р.М.: Така кога се благославяше?

С.П.: Накрая. Ка ги почерпи. Тоа, що им е „четнико“, най-главнио, що носи „кунята“ – така казва.²

3. Кунята, Иконата

Куняджията става така – земат една икона от свещеника – на свети Иван, ама не знам на свети Иван Рилски или на свети Иван Кръстител. Понекога се зима свети Мина, Тайната вечера. Кунята нема дръжки. Иконата се завива с чиста кърпа. Само рамката се слага с кърпа. Пешкира се дава от майката на некой от куняджиите. Кърпата е бела.³

4. Куня и куняджийи

Пяят:

Христос раждайса, славите,
Христос небесащите,
Христос возносите ся,
Пейте вий Господа,
Вий ся земя и веселие,
Возпейте людие, яко прославите ся!

Също:

Стани нине, господине
Заспал ли си, събуждай се!

Дружината е от много хора, няма определен брой – и омъжени, и ергени могат да ходят. Ходят с икона на Света Богородица, докато коледарите не носят. Имат четирима дисинджари. След вечерята тръгват с коледарите и влизат във всяка къща. Облечени са обикновено, не са строго определени хора.⁴

5. Краят на Коледните пости

Коледните пости свършват след като минат куняджиите, т. е. около полунощ на Бъдни вечер/Коледа.⁵

6. Куняджийската песен днес

През 1993 г. „Импресарско-издателска къща „Род“ от София извършва записи на автентичен музикален фолклор от с. Алино, които биват издадени в касета № 7 от поредицата „Жива вода“ със заглавие „Рекъл беше Бог да дойде“. В репертоара на записаната мъжка певческа група от селото е включена и песента на куняджиите, която е поставена от самите изпълнители в кръга на коледарските песни и благословии. Този факт изразява традиционното местно разбиране за нейното място в системата на зимната обредна песенност, за осмислянето ѝ като автентична част от фолклорния коледарски цикъл.

II. Алинската църква „Св. Никола“

Селската църква в с. Алино е естественото сакрално обредно средоточие на куняджийското шествие. То започва и завършва при нея. Това налага нейното характеризирание, което тук се прави чрез фолклорни сведения за нейната история. (Малчев 1999)

Един обобщен поглед върху изграждането и функционирането на алинските християнски култови средища показва постоянно движение от по-прости към по-сложни форми и обратното, което е в зависимост от историческата съдба на селищната общност. (Малчев 1998)

Част от днешните оброчни места са създадени върху антични светилища и съхраняват древните традиции на тяхното почитане. За това свидетелствуват каменният саркофаг от римско време на оброчището „Св. Рангел“, наричан от местните жители „Момата“, и частите от римски колони – ари, които са разпръснати из оброчището „Св. Илия“.

Някои оброчища в миналото са църкви и малки манастири, които по различни причини са изоставени. Такова е свещеното място „Цръквище“, където до средата на XIX в. има християнска махала на с. Алино (по-късно заселена с татари); оброчището „Св. Рангел“, където

алинци се черкуват преди опожаряването на селото им от кърджалиите в края на XVIII – началото на XIX в.; оброчището „Св. Тодор”, около което още личат следите от старите алински гробища. Малко манастирче действа на светилището „Св. Рангел”.

В обратна посока се развиват процесите с църквата „Св. Никола”. До средата на XIX в. там има оброчище, чийто основен сакрален елемент е лечебният извор. Усложняването на оброчния комплекс, което започва около Кримската война (1853-1856 г.), е пряко свързано с духовния и материалния подем на българския народ през епохата на Възраждането. Доказателство за това е уникалният иконографски сюжет, стенописан над южната врата на църквата, в който патронът св. Никола е изобразен заедно със светите братя Кирил и Методий от двете му страни, както и използването на рядко срещаната и скъпа строителна практика сводът на църквата да се зида със стомни, за да бъде покривът по-лек, а храмовото пространство – с по-добри акустични характеристики.

Етапите на сакрализиране на алинската църква „Св. Никола” могат да бъдат определени чрез записките и устните разкази на алинеца Тоше Стаменков Рогачев (р. 1914 г.)⁶ по следния начин:

1. Оброчище с лечебен извор – до средата на XIX в.
2. Изграждане на църковен храм с включване на чудотворния водоизточник във вътрешното църковно пространство – от около 1850 до 1863 г.
3. Основно зографисване на храма – от 1863 г. до Освобождението на България от османско робство
4. Купуване на църковна камбана и построяване на камбанария за нея – между 1863 г. и Освобождението от турско иго

III. Църковният еквивалент на куняджийската песен

Тъй като на Господските празници богослужението е изцяло по минея, в случая ни интересуват указанията там⁷. Но тази песен (всъщност – ирмос) се намира и в ирмология⁸, и в други книги⁹.

На утрента на Рождество се пеят смесено два канона¹⁰, като в началото на всеки от двата канона стои ирмос. Ирмосът на I канон е именно песента „Христос раждает ся, славите...” на глас а̣. I и II канон се изпълняват съответно от 1 и 2 „лик” (хор). Първият канон е творение на Козма Маюмски с акростих *Хр̣осъ вчеловѣчнвса, еже въ, Бг̣ъ пребываетъ*. След първата песен на всеки канон стои катавасия, като катавасията на I канон е ирмосът на I песен на канона, т. е. същият текст, а II канон има своя катавасия. Според съвременния типик¹¹, на Рождество се пеят двойни катавасии, тоест отпяването е многократно.

Ето как изглежда този ирмос, сравнен с оня му вид, в който е записан от информаторите:

Миней	Рангел Шуманов ¹²	Славе Попов
<i>Хр̣осъ раждаетса, славите.</i>	Христос раждайся славите	Ристос ражда и саславите,
<i>Хр̣осъ съ нбс̣ъ, ср̣аците.</i>	Христос небесящите	Ристос небесящите!
<i>Хр̣осъ на земли, возноситеса.</i>	Христос возносите ся	Ристос на земли возносителся,
<i>Пойте Г̣д̣ви вса земля,</i>	Пейте вий Господа	пойте, Господе,
<i>и веселѣемъ воспойте, людѣе, ѣкв</i>	Вий ся земя	вися земя
<i>прослависа.</i>	и веселие	и веселия!
	Возпейте людие яко	Въспойте людие,
	прославите ся.	яко прославися!

Дори най-бегъл поглед показва две неща:

- информаторите са запамели текста на песента по слух;
- за информаторите това е бил един доста труден текст – и морфологията, и синтаксисът на черковнославянската песен за тях са се оказали голяма спънка и всеки от тях е преосмислил текста по своему. Въпреки че текстът е бил повсеместно известен – вероятно се е пеел от местния църковен „хор“, при това по няколко пъти – той е бил трудно понятен. Затова причината за неговия избор трябва да се търси очевидно не само в неговата популярност.

Информацията, която имаме, сочи, че куняджиите са обредна група от типа на коледарите и че разглежданата рождественска песен е само един детайл от целия обред. Едновременно с това именно песента отличава куняджиите от коледарите и прави първите особено важни – на коледари може да не се отвори вратата на дома, но на куняджиите – не.

Отношението между фолклорната и (условно казано) „църковната“ знакова система е отношение именно между *системи*. И църковният ритуал, и фолклорният обред имат *мозаечна структура*, което прави възможно взаимодействието между тях да се осъществи в *типологично сходни точки*.

Иконата, която носят куняджиите, обозначава особената им роля, от нея те носят и името си. Малкото информация, която имаме за носените икони, показва, че на тях не са изобразени храмовите светци на двете църкви – новата, „Св. Никола“, и старата, вече несъществуваща „Св. Тодор“¹³. Репертоарът на използваните икони показва, че те се вземат от подвижните икони на храма. Подобен тип „пренасяне“ на святост е понятен, ако отчетем военизираната структура на куняджийската група¹⁴. Преносът на сакралните обекти е главният оразличителен белег на военновременното полево богослужение от обичайното¹⁵. Полевото богослужение е и литургически опростено – по същия начин е схематизиран куняджийският обред както по отношение на традиционното коледуване, така и по отношение на църковния рождественски ритуал.

От структурна гледна точка, куняджийският обред (доколкото можем да съдим по известното засега) може да се разглежда като опростен вариант на коледуването. Поради структурните близости, които могат да се търсят между коледуването и литургията, куняджийството може да се разглежда и като обред, дублиращ църковното рождественско богослужение. Казано накратко, той се състои от:

- вход¹⁶;
- благовестие – „Христос раждает ся...“;
- благослов;
- поклонение¹⁷;
- причастие;
- отпуст.

От литургическа гледна точка, куняджийският обход е един вид еквивалент на всенощното бдение за онези, които не присъстват на него в храма. Впрочем, известно е, че далеч не във всички селища това бдение се е извършвало. Куняджиите пеят онази песен, която предстои да бъде пята на утрения. В този смисъл те са донякъде и *предпразненство*.

Причината за появата на подобен тип ритуал може да е различна. Тук ще си позволя да изложа само една от възможните причини.

Известно е, че понякога се случва в едно село богослужението да бъде преустановено. Например, селото да остане без свещеник и да се наложи презвитер от съседно селище да обгрижва едновременно две енории. При такива случаи той обикновено служи поред в двете селища през по-голямата част от годината, а на големите празници служи в по-голямото селище. Така понякога се случва една малка енория дълго време да остане без богослужение на големите църковни празници¹⁸. Друга възможност е някаква злополука да направи невъзможно богослужението в селската църква – пожар, срутване, оскверняване и пр.

В тази връзка ще припомним факта, че днес в с. Алино има само една църква. За старата гробищна църква – „Св. Тодор” – е останал само спомен, днес на мястото ѝ има само оброчище. Няма данни да са запазени останки от тази църква.

Вероятно новата църква – „Св. Никола” – е била започната, защото старата „Св. Тодор” поради някаква причина не е можела вече да изпълнява (или частично, или изобщо) функциите си. И тъй като строежът на „Св. Никола” започва около 1850 г., можем да приемем, че около това време старата църква вече е била нефункционална поради някаква причина.

Друг интересен знак ни дава структурата на самата куняджийска група. На много места при коледарите е последователно проведена разликата между *станеника* или коледарския *цар*, от една страна, и *кудабашията* или *марм'арина*, от друга, тоест между онзи, в чиято къща коледарите се събират, и онзи, който реално води коледарската група. Друго важно лице в групата е *благословникът* или *нар'ечникът*, който благославя. На някои места *станеникът* съвпада с *кудабашията*, на други – с *благословника*. Доколкото можах да установя, както в коледарската група, така и в различните други видове мъжки ритуални групи има разделение между водача на групата и фолклорния еквивалент на свещеника – бил той сакрална или травестийна фигура. В куняджийската група обаче, доколкото може да се съди от материала, с който разполагаме, и трите лица са обединени в лицето на *четника*. Това обединяване на трите функции в едно лице може да се разглежда като указание, че в момента на появата на куняджийството в селото не е имало специален човек, който да води богослужението, тоест свещеник.

На трето място, към подобни изводи ни води и самата рождественска песен. Църквата винаги е поощрявала личните молитви, при това в най-разнообразна форма, вкл. чрез библейски или богослужбни текстове. Но когато става дума за богослужението като такова, тя винаги си и запазвала правото върху него. С други думи, песента „*Христос раждает ся...*” би могла да бъде елемент на личната молитва, но не и на обща извънбогослужбна употреба. Фактът, че тя попада в репертоара на една обредна група, в която няма специален ритуален еквивалент на свещеника, навежда на мисълта, че в този момент в селото не е имало богослужение.

Не на последно място, значителните отклонения, настъпили в нейния текст, могат да се дължат както на езиковите трудности, които са срещали изпълнителите, така и на това, че още при появата на ритуала песента вероятно е усвоена по слух.

Всичко това са предположения, основани на косвени данни. Натрупването им обаче ни води до хипотезата, че появата на куняджиите в Алино трябва да се отнесе към период, който все още не можем точно да хронологизуваме и през който в селото не е имало или църква, или свещеник, или изобщо редовно богослужение. Обредът вероятно е възникнал като заместител на рождественското всенощно бдение, а по-късно, когато богослужението в селото е било възстановено, се е съчетал с него (иконата се взема от свещеника, обходът на селото спира с камбаната за утрения и пр.).

Разбира се, засега това е само хипотеза и по-нататъшният анализ на информацията може да покаже дали тя е основателна, или не.

БЕЛЕЖКИ

1. Архив на Асоциация за антропология, етнология и фолклористика „Онгъл” (ААО). Алино, 1992, Koleda16: Инф. Славе Милев Попов, р. 1915 г. в с. Алино, Самоковско, обр. 3 клас, земеделие. Зап. Р. Малчев, К. Рангочев на 28.07.1992 г. в с. Алино.
2. ААО. Алино, 1992, Koleda17: Инф. Славе Милев Попов...
3. ААО. Алино, 1989, Alino3: Инф. Стоян Стаменков Ганджулов, р. 1913 г. в с. Алино, Самоковско, обр. 7 клас, магазинер, строител. Зап. Р. Малчев, К. Рангочев на 11.07.1989 г. в с. Алино.
4. ААО. Алино, 1993, Alin16: Инф. Рангел Стаменков Шуманов, р. 1925 г. в с. Алино, Самоковско, обр. 7 клас, земеделие. Зап. В. Бачев през м. август 1993 г. в с. Алино.

5. ААО. Алино, 1993, АІпб: Інф. Генка Иванова Шуманова, р. 1928 г. в с. Алино, Самоковско, обр. 4 клас, земеделие. Зап. В. Бачев през м. август 1993 г. в с. Алино.
6. ААО. Алино, 1993, Папка № 1: Інф. Тоше Стаменков Рогачев, р. 1914 г. в с. Алино, Самоковско, обр. 7 клас, 1936-1948 г. военен в София, 1956-1969 стр. Работник в София. Зап. Р. Малчев, К. Рангочев на 09. 07. 1989 г. в с. Алино.
7. Миней служебен за м. декември, Киев, 1869 г. = НБКМ, Рц 869.10.
8. Ірмологи съз Бгѡмъ Стымъ, вѡдѡержан всѡ ірмосы осмогласника, влчнѡхъ же и вгѡматере праздниквѡхъ, и всегѡ лѡта. М., 1878.
9. Напр. НБКМ – БИА, а. е. II Д 6, която представлява възрожденски сборник със смесено съдържание, в който намираме „Чудеса Богородични”, Житие на св. Харалампий, молитви, един диалог на религиозна тематика, слова за Рождество и Възкресение, ірмоси и катавасии, както и следния тропар на св. св. Кирил и Методий: *Іако апостоловѡхъ єдиноравнѡи, и Славенскѡихъ странѡхъ зчителѡе, Костантѡне и Методѡе Богомѡдрѡи, Владѡкѡхъ всехъ молите, всѡ язѡка Словенскѡна зтвердѡты въ Православѡи и Єдиноумслѡи, змирѡти мѡрѡ и спасти дѡши нашѡ.* На този интересен възрожденски сборник вече обърнах внимание в друг мой текст – вж. Бобев 2004.
10. Т.е. 1 песен на I канон, 1 песен на II канон; 2 песен на I канон, 2 песен на II канон и т. н.; песни $\bar{\epsilon}$, \bar{s} и \bar{i} и на двата канона са само с по два тропара.
11. Издаден в гр. София през 1959 г., съставен въз основа на Типика от 1890 г. и съобразен с Цариградския патриаршески типик.
12. Лексикалното и синтактично членене на двата текста е извършено от д-р Р. Малчев с оглед на изпълнението на информаторите.
13. Информацията за нея е съвсем откъслечна. Днес на мястото ѝ се намира оброчището „Св. Тодор” (в м. „Самовилник”); около оброчището личат следите на старите алински гробища. Очевидно това е била една от старите селски църкви, при това гробищна църква. Вж. Малчев 1999, 91.
14. И изобщо на мъжките ритуални групи – още русалии, джамалари, сурвакари, кукери и пр.
15. Тук съзнателно се абстрахираме от литийните шествия напр., които са типологично несходни с нашия случай.
16. Куняджиите обикалят селото и влизат в домовете; пасомите в църквата обикалят храма и влизат в него.
17. Пред иконата; както рождественското поклонение в храма е подобие на поклонението на влъхвите и пастирите, така негово подобие е и поклонението пред иконата (Богородица).
18. На Рождество 2001 г. по телевизия bTV рождественското богослужение се предаваше пряко от такова село, в което рождественска служба не била служена от четири десетилетия!

ЛИТЕРАТУРА

- Бобев 2004:** Бобев, А. Книжовно-фолклорни текстове в ръкописи от Народната библиотека „Св. св. Кирил и Методий”. – В: Год. на Асоц. „Онгъл”. Т. 4. „Етнос и менталност”. С., 205-2011.
- Малчев 1998:** Малчев, Р. Християнски култови средища по горното течение на р. Палакария, Самоковско. – В: Медиевистика и културна антропология. Сб. в чест на 40-годишната творческа дейност на проф. Донка Петканова. С., 402-411.
- Малчев 1999:** Малчев, Р. Фолклорната история на алинската църква „Св. Никола” и нейната камбана. – В: Год. на Етногр. музей – Пловдив. Т. 4. „Камбаната: бит, обред, мит”. П., 90-93.

**THE KUNJADZHII FROM THE VILLAGE OF ALINO AND SIMILAR RITUAL GROUPS
FROM SURROUNDING VILLAGES**

Part I. The Ritual Group from Alino

Rossen R. Malchev

'Ongal' Association of Anthropology, Ethnology and Folklore Studies

Andrey Bobev

Cyrillo-Methodian Research Center – BAS

Abstract

The study is focused on the analysis of Christmas and New Year's traditional ceremonial processions of male youth ritual groups on the territory of contemporary Samokov district. The interpretation is made from the not coinciding points of view of ethnology and medieval studies.

In Part I. the attention is concentrated on the *kunjadzhii* from the village of Alino. Authors plan to continue with description and analysis of the *gjatsi* from the Iskars' region – the villages of Govedartsi, Mala Tsarkva, Madzhare, and Beli Iskar, as well as some adjacent settlements.

All authentic folklore materials are recorded during field ethnological and archival expeditions of the 'Ongal' Association of Anthropology, Ethnology and Folklore Studies and its previous organizational forms between 1989 and 2007.